

Закусіло Ю.О., Селезнєва А.О.,
курсанти 1-го курсу ННІ №2
НАВС.

ОПОВІЩЕННЯ ТА ІНФОРМУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ПРИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ НА ОБ'ЄКТАХ АТОМНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

‘ Оповіщення - доведення сигналів і повідомлень органів управління цивільного захисту про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій, аварій, катастроф, епідемій, пожеж тощо до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій та населення.

Система оповіщення - це комплекс організаційно-технічних заходів, апаратури і технічних засобів оповіщення, апаратури, засобів та каналів зв'язку, призначених для своєчасного доведення сигналів та інформації з питань цивільної оборони до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій і населення.

Інформування - це оперативне доведення до відома населення інформації про виникнення або можливу загрозу виникнення надзвичайних ситуацій, у тому числі через загальнодержавну, територіальні і локальні автоматизовані системи цивільного оповіщення.

Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту - спеціальне невійськове об'єднання аварійно-рятувальних та інших формувань, органів управління такими формуваннями системи центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Одним із головних заходів захисту населення від надзвичайних ситуацій є його своєчасне оповіщення про небезпеку, обстановку, яка склалася внаслідок її реалізації, а

також інформування про порядок і правила поведінки в умовах надзвичайних ситуацій.

Інформування у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру включає відомості про надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру, що прогнозують або виникли, з визначенням їх класифікації, меж поширення і наслідків, а також спроби та методи реагування на них.

Інформування у вище зазначеній сфері, діяльність центральних та місцевих органів виконавчої влади, виконавчих органів рад у цих напрямках є відкритим, якщо іншим не передбачено законом.

Система оповіщення та інформування у сфері цивільного захисту містить: оперативне доведення до відома населення інформації про виникнення або можливу загрозу виникнення надзвичайних ситуацій, у тому числі через загальнодержавну, територіальні і локальні автоматизовані системи централізованого оповіщення;

Завчасне створення та організаційно-технічне поєднання постійно діючих локальних систем оповіщення та інформування населення із спеціальними системами спостереженнями і контролю в зонах можливого ураження; централізоване використання мереж зв'язку, радіомовлення, телебачення та інших технічних засобів передачі інформації незалежно від форм власності та їх підпорядкування в разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Системи оповіщення мають державний, регіональний, місцевий і об'єктовий рівні.

Управління системою оповіщення кожного рівня організовується безпосередньо відповідними органами повсякденного управління системи цивільного захисту. Рішення щодо застосування систем оповіщення приймає відповідний голова державної адміністрації (начальник цивільного захисту).

Відповідальність за організацію і практичне здійснення оповіщення покладено на керівників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій. Тому керівники всіх рівнів і кожний громадянин повинен знати сигнали цивільної оборони і вміти правильно на них реагувати.

Залежно від масштабів надзвичайної ситуації і даних прогнозу щодо її розвитку черговий диспетчер повинен здійснювати оповіщення за двома варіантами:

При ситуаціях, наслідки яких не виходять за межі об'єкта, оповіщаються чергові служби (газорятувальна, протипожежна, медична тощо), цехи і ділянки, що потрапляють в зону ураження, керівний склад і штаб цивільної оборони об'єкта. Оповіщення здійснюється за допомогою об'єктової системи оповіщення, яка складається з приладів, що подають спеціальні звукові сигнали, мовних оповіщувачів та світлових показників, базової апаратури автоматичного оповіщення та мереж зв'язку.

При ситуаціях, наслідків яких виходять за межі об'єкта, додатково оповіщаються населення, сусідні та інші об'єкти, що потрапляють в зону ураження (у першу чергу, дитячі установи та школи), територіальне управління надзвичайних ситуацій, місцеві органи влади. При цьому залучається система раннього виявлення загрози виникнення та локальна система оповіщення в повному обсязі.

Система раннього виявлення загрози виникнення надзвичайних ситуацій та системи виявлення надзвичайних ситуацій складаються з різних технологічних датчиків, сигналізаторів тощо, які контролюють небезпечні параметри обладнання і навколишнього середовища, та приймально-контрольних приладів. Технологічні датчики та сигналізатори вказаних систем установлюються і використовуються окремо від аналогічних датчиків промислової автоматики.

Для здійснення оповіщення, в окремих випадках, можуть залучатися посилені.

‘ При визначенні порядку і черговості оповіщення, в ситуаціях, які не перераховано в інструкції з оповіщення, черговий диспетчер повинен діяти виходячи з умов, що час, який витрачається на доведення інформації про загрозу життю виробничого персоналу та населення, завжди повинен бути менше від часу, необхідного на вживання заходів захисту.

2. Порядок оповіщення населення за сигналом «Увага всім!». Процес оповіщення включає доведення в стислий термін сигналів і повідомлень органів надзвичайних ситуацій про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій і населення.

Основним способом оповіщення населення про надзвичайні ситуації в умовах мирного та воєнного часу є передачі інформації з використанням державних мереж провідного, радіо - і телевізійного мовлення.

Для зосередження уваги населення перед передачею інформації вмикають сирени, виробничі гудки та інші сигнальні засоби, що означатиме подання попереджувального сигналу «Увага всім!», після якого негайно проводяться в готовність радіотрансляційні вузли, радіомовні та телевізійні станції, вмикаються мережі зовнішнього радіофікації.

За сигналом населення зобов'язане увімкнути радіотрансляційні та телевізійні приймачі для прослуховування нагального повідомлення.

У всіх випадках використання систем оповіщення з увімкненням сирен негайно доводиться до населення відповідне повідомлення засобами провідного, радіо - та телевізійного мовлення, припиняється трансляція всіх інших передач.

Тексти повідомлення передаються протягом п'яти хвилин державною мовою і мовою, якою користується більшість населення в регіоні. Вони записуються на магнітних стрічках на весь обсяг касети з обох сторін. Фонограми і друковані тексти звернень зберігаються в запечатаних

конвертах в оперативних чергових з питань надзвичайних ситуацій, які за необхідністю доводять до населення. Дублювати фонограм і друкованих текстів звернень зберігаються в запечатаних конвертах на радіотрансляційних вузлах, в апаратних радіомовлення, студіях телебачення і використовуються в разі виходу з ладу апаратури оповіщення або аварій на з'єднувальній лінії зв'язку.

Кожен громадянин України повинен знати сигнали оповіщення цивільної оборони та вміти правильно діяти відповідно до них в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій.

Організація оповіщення населення. Система централізованого оповіщення (СЦО). Для вирішення завдань оповіщення на всіх рівнях Єдиної системи цивільного захисту створюються спеціальні системи централізованого оповіщення (далі - СЦО).

Системою оповіщення будь-якого рівня є організаційно - технічне об'єднання оперативно - чергових служб органів управління цивільного захисту, спеціальної апаратури управління та засобів оповіщення і каналів (ліній зв'язку), які забезпечують передачу команд управління і мовної інформації у надзвичайних ситуацій.

Системи централізованого оповіщення регіонального рівня є основною ланкою системи оповіщення в цілому. Саме з цього рівня планується організація централізованих оповіщень. Завданням СЦО регіонального рівня є оповіщення посадових осіб і сил даного рівня, органів управління, сил місцевого і об'єктового рівнів та їх посадових осіб, а також населення, що проживає на території, на яку поширюється СЦО цього рівня.

Інформація, яка доводиться до органів управління і посадових осіб, носить оперативний характер, а до населення доводиться інформація про характер і масштаби загрози та про дії в умовах, які склалися.

Управління СЦО місцевого рівня може здійснюватися безпосередньо від оперативно - чергової служби у місті або через чергового зміни вузла зв'язку міста.

Система оповіщення сільського району створюється значно складніше, ніж система оповіщення міста, що пов'язано з цілим рядом причин:

сільські телефонні мережі менш розвинені, ніж міські;
територія сільського району значно більша за територію міста;
на території району розташована значна кількість населених пунктів;

у частині, хоча і не значній, сільських пунктів взагалі відсутній телефонний зв'язок;

телефонні виходи на сільські населені пункти організуються за одним - двома міжміськими каналами зв'язку; значна кількість сільських населених пунктів не має трифазної мережі електропостачання, що обмежує використання електромереж.

Усе вищезазначене обмежує можливості щодо використання існуючої апаратури управління і засобів оповіщення та потребує залучення значних фінансових і матеріальних ресурсів.

Тому, до територіальних СЦО включено лише райцентри, а населення інших населених пунктів сільської місцевості оповіщається, в основному, по мережі радіо і телебачення, сільській телефонній мережі, мобільними звукопідсилюючими засобами сил цивільного захисту, відділів внутрішніх справ і подвірним обходом.

Системи оповіщення об'єктового рівня поділяються на локальні, що створюються на об'єктах підвищеної небезпеки (атомної електростанції, хімічно небезпечні об'єкти, гідроспоруди тощо), і системи оповіщення, що створюються на інших об'єктах економіки, не віднесених до потенційно небезпечних.

Перш за все, слід мати на увазі, що в Україні зареєстровано близько 9 тис. потенційно небезпечних об'єктів, аварії на яких становлять небезпеку для мільйонів людей.

Враховуючи важливість проблеми своєчасного оповіщення та інформування населення про виникнення або загрозу виникнення небезпеки органи виконавчої влади і місцевого самоврядування, органи управління МНС на всіх рівнях мають вживати заходів щодо створення (модернізації) систем оповіщення з використанням сучасних технічних засобів, які забезпечують найповніше оповіщення населення, утримання цих систем у постійній готовності до використання.

Дії при отриманні сигналу радіаційна небезпека. У разі аварії на атомній електростанції (далі - АЕС) негайно проводиться оповіщення населення всіма доступними засобами оповіщення про подію, яка сталась на АЕС, перелік населених пунктів, на які розповсюджується дія уражаючих чинників і чіткі рекомендації населення щодо його дій і поведінки.

З одержанням повідомлення про радіаційну небезпеку слід негайно зачинитися в будинку або сховатися у захисній споруді; уникати паніки; слухати подальші повідомлення органів місцевої влади; якомога швидше залишити зону радіоактивного забруднення.

Почувши звуки електросирен, виробничих гудків, інших сигнальних засобів, кожен громадянин зобов'язаний: увімкнути радіоприймач, телевізор місцевого мовлення; уважно послухати звернення до населення, яке пролунає після відключення сирен гудків тощо; продумати та виконати усі запропоновані рекомендації; знайти можливість передати отриману інформацію сусідам чи знайомим, по можливості надати їм допомогу.

У разі загрози радіоактивного зараження :
«Увага! Говорить Головне управління (управління, відділ) з питань надзвичайних ситуацій облдержадміністрація (міськвиконкому, райдержадміністрації).

Громадяни! Виникла безпосередня загроза радіоактивного зараження.

Приведіть у готовність засоби індивідуального захисту та постійно майте їх при собі. Після команди управління (відділу) з питань надзвичайних ситуацій одягніть їх. Для захисту поверхні тіла від забруднення радіоактивними речовинами використовуйте захисний одяг, комбінезони та чоботи. При собі майте плівкові (полімерні) накидки, куртки або плащі. Перевірте герметизацію житлових приміщень, стан вікон та дверей. За герметизуйте продукти харчування і запасіться водою. Сховайте сільськогосподарських тварин і корми. Повідомте сусідам отриману інформацію. Допоможіть хворим та людям похилого віку.

Надалі дійте відповідно до вказівок Головного управління (управління, відділу) з питань надзвичайних ситуацій облдержадміністрації (міськвиконкому, райдержадміністрації)»

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Цивільний кодекс України (ст.2, п.29-30).
2. «Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій» том 1: «Техногенна та природна небезпека» В.В. Могильниченко, О.М. Євдін. Київ 2007 р.
3. «Дії населення в умовах надзвичайних, несприятливих побутових та нестандартних ситуацій» М.А. Скидан, О.М. Євдін, О.В. Горіцький, О.М. Крикун. Видавництво «Атіка-11», 2007 р.
4. <http://readbookz.com/book/198/7489.html>.